

ПСИХОАНАЛІЗ В КРИМІНОЛОГІЇ

Теорії причин злочинності, які пов'язували походження останньої з психологічними особливостями людини. Набули популярності в кінці XIX ст. та мали суттєвий вплив на кримінологічну науку й практику аж до 70-х рр. XX ст. Різновекторність однорідних психологічних досліджень обумовили відносно автономний розвиток двох психоаналітичних шкіл: інстинктивістська (Д. Абрахамсен, Р. Ардрі, П. Жане, Е. Гловер, А. Мерген, З. Г. Тард, Фрейд, Ж. М. Шарко та ін.) та біхевіористська (Л. Берковіц, К. Лоренц, Е. Торндайк, Дж. Уотсон та ін.).

Інстинктивісти вбачали причини злочинної (зокрема, агресивної) поведінки у дії неусвідомлених інстинктоїдних неконтрольованих імпульсів. Найбільш відомою в цьому аспекті є вчення З. Фрейда про «Спер-Его» та два рушійних підсвідомих начала: *eros libido* – життєдайна сила та *tonatos* – комплексного деструктивного внутрішнього джерела, що виражає прагнення до зовнішньої руйнації (*destrudo*), в тому числі й саморуйнації (*mortido*). Переважання *tonatos* в детермінації поведінки при наявності криміногенної ситуації призводить до вчинення злочину. Корекція поведінки вбачалася у вирішенні внутрішніх особистісних протиріч.

Біхевіористи розглядали злочин у виді реакції людини на певний зовнішній стимул (подразник). Відповідно й заходи корекції небажаних реакцій уявлялися: а) у формі усунення (мінімізації впливу) відповідних ситуативних подразників; б) зміни типових реакцій-установок.

Кожна з цих концепцій при достатній обґрунтованості виявляє певну однобічність, що спонукало вчених до пошуку інтегративних кримінологічних концепцій. (див. кримінологія інтегративна).

Ю.В. Орлов